

Jean Corbon

LITURGIJA IZ IZVIRA

Jean Corbon

LITURGIJA IZ IZVIRA

Ljubljana

2020

Kazalo

Uvodna beseda (Hans Urs von Balthasar)	7
Predgovor (kard. Roger Etchegaray)	11
Uvod	13
Liturgični slovar	15
Ob Jakobovem studencu	19
I. SKRIVNOST LITURGIJE	25
Prvo poglavje	
»Od vekov prikrita skrivnost« (Ef 3,9)	27
Drugo poglavje	
Polnost časa ali prihod skrivnosti	33
Tretje poglavje	
Jezusova ura ali dogodek skrivnosti	41
Četrto poglavje	
Vnebohod in večna liturgija	53
Peto poglavje	
Binkošti, nastop Cerkve	65
Šesto poglavje	
»Poslednji časi«: Duh in Nevesta	71
Sedmo poglavje	
Spremenjenje	79
Osmo poglavje	
Sveti Duh in Cerkev v liturgiji	91
II. OBHAJANA LITURGIJA	105
Deveto poglavje	
Obhajanje, razglašenje liturgije.	107

Deseto poglavje	
Izvir liturgije v obhajanju	121
Enajsto poglavje	
Zakrament zakramentov	135
Dvanajsto poglavje	
Številni zakramenti in epikleze	147
Trinajsto poglavje	
Obhajanje novega časa.	165
Štirinajsto poglavje	
Zakramentalni prostor obhajanja	173
III. ŽIVETA LITURGIJA	181
Petnajsto poglavje	
Molitev kot liturgija srca.	189
Šestnajsto poglavje	
Pobožanstvenje človeka	199
Sedemnajsto poglavje	
Liturgija v delu in kulturi	207
Osemnajsto poglavje	
Liturgija v človeškem občestvu	215
Devetnajsto poglavje	
Sočutje, liturgija ubogih	225
Dvajseto poglavje	
Poslanstvo in liturgija poslednjega časa	233
Liturgija kot izročilo skrivnosti	243
Življenje in teologija Jeana Corbona	247
(Nikolaj Aracki Rosenfeld)	
Knjižna dela Jeana Corbona	261

UVOD

V liturgični pomladi, s katero se danes srečuje večino Cerква, je vprašanje, ki se mu mladi, odrasli, učitelji in pastirji ne morejo izmakniti: ali obhajanje bogoslužij, naj bodo še tako živahna, spremeni življenje kristjanov? Kje je življenjsko vezivo – in obratno, ločitev med liturgijo in življenjem? To je eno najresnejših vprašanj krščanske zrelosti. Enako velja za občestvo Cerква, saj se zdi, da se v tej pomladi edinost začenja izrisovati iz skrivnosti liturgije.

Ta knjiga bi bila rada v pomoč pri ponovnem iskanju edinosti liturgije in življenja v Kristusu, mimo vzporednosti ali razhajanj, ki si jih neupravičeno predstavljamo. Ne bo šlo toliko za učeno raziskovanje kakor za molitveno odkrivanje liturgije iz izvira. V luči Svetega pisma in cerkvenih očetov nas bo usmerjala izkušnja Cerкve, ki je neločljivo liturgična in duhovna, osebna in občestvena.

To pomeni, da je navdih teh strani tudi ekumenski. Vsako cerkveno izročilo se bo moglo prepoznati v skupnem in neločljivem izročilu. Četudi se pogosteje sklicujemo na bizantinsko izročilo, smo poskušali ostati na prvinski ravni, kjer liturgije Vzhoda in Zahoda živijo krščansko liturgijo.¹

¹ V prejšnjem delu *Cerkev Arabcev* (L'Église des Arabes), zbirka »Rencontres«, éditions du Cerf 1977, smo obljubili razlago tega ali onega vidika teologije, ki jo živijo antiohijske Cerкve. Tukaj je prvi poskus.

Podoba, ki bo osvetljevala naše postopno odkrivanje, je simbol reke žive vode (Raz 22,1sl.). Naj se bralec pusti ponesti njenemu počasnemu in globokemu toku. Ponekod je bolj kontemplativen, drugod bolj poučen, vsako poglavje mu bo moglo razkriti skrivnost izvira: izvir vedno ostaja isti, živa voda, ki žubori iz njega, pa je vedno nova.

LITURGIČNI SLOVAR

V tej knjigi, v kateri od znotraj motrimo liturgijo, bomo komaj našli kak učen izraz, značilen za spekulativno teologijo ali humanistične znanosti. Svetopisemsko razodetje, ki ga je udejanjala izkušnja prve Cerkve, ne more mimo izražanja novosti liturgije z novim besediščem. Teh izrazov ni mogoče brez popačenja prevesti v naše sodobne jezike, ki bolj temeljijo na predmetu kakor na skrivnosti, so bolj opisni kakor simbolni. Stari mehovi razumskega slovarja ne morejo obseči in doumeti novih resničnosti, ki jih predlagajo besede, kakršne so Kristus, Sveti Duh, evangelij, binkošti, Cerkev, krst, evharistija ...

Preseči moramo prag nekaterih svetopisemskih in patrističnih izrazov, da bi bili deležni skrivnosti, ki jo razodevajo. Liturgična prenova nas je že seznanila z večino od njih. Omenili bomo najpogostejše in najpomembnejše, čeprav so razloženi v besedilu, ko se prvič pojavijo. Bralec se jim bo brez težav pustil prežeti: če nam evangelij razodeva Božje kraljestvo s prilikami, nam ga liturgija omogoča doživljati z znamenji.

AGAPE: zadnje in najlepše Božje ime v Novi zavezi: »Bog je ljubezen, agape« (1 Jn 4). Ljubeča naklonjenost, zastonjska ljubezen, osvobodjena vsakega determinizma,

poživlja, napravlja človeka ljubeznivega in deležnega občestva Svete Trojice. Zato je skrivnost Cerkev agape in središče njene liturgije, evharistija, se prav tako imenuje agape.

ANAMNEZA: »priklicati v spomin, spominjati se«. Cerkev se v liturgičnem obhajanju spominja vseh odrešilnih dogodkov, ki jih je Bog storil v zgodovini in ki se v polnosti izvršujejo na križu in v Kristusovem vstajenju od mrtvih. Toda ta velikonočni dogodek, ki se je zgodil enkrat v zgodovini, je odtlej sočasen z vsakim trenutkom našega življenja: ker je Kristus vstal od mrtvih, je predril steno umrljivega časa. Gre za popolnoma nov »spomin«. Spominjamo se, toda resničnost ni več v preteklosti, ampak tukaj: spomin Cerkev postane navzočnost. To je vsa stvarnost dogodka liturgije.

ANAFORA: »prinašati kvišku«. Vse liturgično obhajanje je anafora, ker je udeležnost pri sedanjem Gospodovem vnebohodu (prim. četrto poglavje). V ožjem smislu je anafora osrednji del evharistije (»evharistična molitev« v latinski liturgiji), ki združuje zahvalo, anamnezo, epiklezo in prošnjo.

ČAS: pogost pojem, ki pa ga svetopisemsko razodetje in liturgično izkustvo spremenita. Ojkonomija odrešenja pozna več »časov«: začetek časov, potekanje časov (od obljube naprej), polnost časov (prim. Gal 4,4), poslednji časi (eshatološki čas), ki so tudi časi Cerkev in zakramentalne liturgije, končna dopolnitev časa (drugi Gospodov prihod). Svetopisemski slovar razlikuje znotraj časov ojkonomije tudi »trenutke« (prim. str. 53, op. 2). O novem času, ki se je začel s Kristusovim vstajenjem

in njegovim zakramentalnim obhajanjem. (prim. trinajsto poglavje).

DOKSOLOGIJA: »hvalnica veličastvu Boga« in hkrati »izpoved vere« Cerkve. »Božja slava je živi človek«, toda »slava človeka je Bog« (sveti Irenej Lyonski). Božji odrešenjski načrt za človeka v liturgiji postane doksologija.

ENERGIJA: močnejši izraz kakor »dejanje« ali »dejavnost«. Kaže na mogočnost življenja, tukaj na moč živega Boga, zlasti na moč Svetega Duha. Ko se človekova energija, ki jo vzbudi Sveti Duh, pridruži Božji energiji, govorimo o sinergiji, sodelovanju. Liturgija je bistveno sinergija Svetega Duha in Cerkve (prim. osmo poglavje).

EPIKLEZA: »klicati nad«. Epikleza je klic Očetu, naj pošlje svojega Svetega Duha na tisto, kar mu Cerkev daruje, da bi bil dar spremenjen v Kristusovo telo. To je osrednji trenutek vse zakramentalne anafore, nova učinkovitost liturgije. Posvečeni služabniki so najprej v službi epikleze kot služabniki Svetega Duha, ki deluje z močjo. Zelo pomemben pojem v vsej knjigi. V epiklezi se uresničuje najmočnejša sinergija (sodelovanje) Boga in človeka tako pri obhajanju kakor v živeti liturgiji.

KENOZA: samostalnik, oblikovan po glagolu »izpraznil se je« ali »izničil se je« (prim. Flp 2,7). Božji Sin pri učlovečenju ostane Bog, vendar odloži svoje veličastvo in ga ni več mogoče »prepoznati« (prim. Iz 53,2-3). Kenoza je značilen način, kako Bog ljubi: postane človek do konca, ne da bi se vsiljeval ali izsiljeval. Najprej gre za kenozo Besede pri učlovečenju, ki pa se dopolni v kenozi Svetega Duha v Cerkvi; obe kenozi razodevata kenozo živega Boga že pri stvarje-

nju. Skrivnost zaveze je v znamenju kenoze: čim globlja postaja, tem popolneje uspe zedinjenje. Naše pobožanstvenje je srečanje Božje in človeške kenoze; iz tega izhaja temeljna zahteva evangelija: s Kristusom bomo eno toliko, kolikor se bomo zanj »izgubili« (prim. tudi str. 32, op. 8).

KOINONIJA: pogost izraz v zapisih svetega Pavla in svetega Janeza: »občestvo« Svetega Duha, ki nas združuje z Očetom in Kristusom. Koinonija je deležnost pri Božjem življenju. Cerkev je bistveno koinonija (glej AGAPE).

MISTAGOGIJA: »uvajanje v skrivnost« ali tudi »dejanje, po katerem nas skrivnost usmerja« (prim. str. 134, op. 10). Ta izraz bomo redko uporabljali. Enajsto in dvanajsto poglavje sta mistagogiji: uvajata v skrivnost, ki jo obhajamo, izhajajoč iz epikleze, ki je lastna vsakemu zakramentu.

OJKONOMIJA: prim. Ef 3,9. Beseda pomeni »odrešenska zgodovina« in še več: »odrešenski načrt«. Gre za razdeljevanje, za modrostno, postopno ureditev pri urešničevanju skrivnosti, ki je Kristus sam. Ojkonomija je na binkošti postala liturgija, ker nanjo odgovarja »sinergija« Svetega Duha in Cerkve.

SINERGIJA: z epiklezo je to ena od ključnih besed te knjige (prim. str. 35, op. 4, in str. 92, op. 1). Dobesedno pomeni: »sodelovanje, skupna dejavnost«, združene energije. Ta klasični izraz pri cerkvenih očetih poskuša izreči novost zedinjenja Boga in človeka v Kristusu, natančneje energijo Svetega Duha, ki od znotraj prežema energijo človeka in ga upodablja po Kristusu. Celotna resničnost liturgije in pobožanstvenja je v tej sinergiji. Prim. tudi izraze: energija, ojkonomija, epikleza in kenoza.